

Yogesh Haribhau Kulkarni • You Al Advisor (Helping organizations in their Al journeys) | PhD (Geometric ... now • 🚯

Wish to share today's article from my weekly column "तिसरा मेंदू" (Third Brain) titled "'विचार-चित्रांची' तोंडओळख" (Introduction to Mental Models)" has been published in the Marathi newspaper, Sakal! (pic below) 🔊

In this article, I an give overview of the upcoming series on the Mental Models and present a popular example of SWOT analysis model.

I'm thankful to Sakal Media Group for providing a platform to share these important insights with our local community. A

Any comments? I'd love to hear your thoughts! 💭 👥

Sakal Media Group Abhijit Pawar Samrat Phadnis Niranjan Agashe

#AI #ArtificialIntelligence #mentalmodels #Intelligence #training #CommunityConnect #SakalNewspaper #MarathiMedia #Marathi #India #Pune #MVPBuzz #GDE #SWOT

डॉ. योगेश हरिभाऊ कलकर्णी

गातील सर्वांत प्रसिद्ध गुंतवणूकदार कोण? असे विचारल्यावर बहुतेकांचे उत्तर उसेल वॉरन बफे, पणत्यांचे दुल्लेने कमी प्रसिद्ध, तरीही असामान्य प्रतिभेचे सहकरी म्हणजे चाली मंगर. कोणत्याही समस्येवर किंवा प्रसंगावर चाली विविध दृष्टिकोनातून विचार करायचे. या दृष्टिकोनांना ते मेटल मंडिल्स (मन:प्रारूचे) म्हणत. सोच्या पांचेत याला आगण 'विचारचीके' म्हणू शकतो, कारण एखाद्या परिस्थितीला दिला जाणार प्रतिसाद हा आपल्या मनात कोरलेल्या विचार-चित्रावर अवलंबून असतो, मानवी मेंदू सुरावातीपासून विचार करण्याची कर्जा वाचवण्यासाठी अशा विचार-चित्रांचा आधार घेती आणि सहल निर्णय घेती.

आपण स्वतःला तर्कसृद्ध आणि वस्तुनिष्ठ विचार करणारा प्राणी समवती, पण प्रत्यक्षात असे सतत घडत नाही. अनेकदा भावनांच्या प्रभावाचाल्ये, सवयोने किंवा पूर्वफ्रद्र्वित पद्धतीने निर्णय घेतले जातात. प्रदीर्घ अनुभव आणि वारंवारतेमुळे अशा पद्धती विकसित होतात. विविध प्रसंगांना तोंड देण्यासाळी वेगवेगळी विचार-चित्र वापरण्यात रोतात. आपण सर्वच जण यांचा वापर करीत असलो तरी काही विशिष्ठ विचारचित्रे अतिशय प्रभावीपणे

'विचार-चित्रांची' तोंडओळख

उपयोगात आणता येतात. पुढील लेखांमध्ये अशीच काही विचार-चित्रे उदाहरणांसह पाह्यात.

या सदाचे-लेखमालेचे शोर्षक 'तिसरा मेंद्र'असे आहे. हे बाह्य किंवा अतिरिक्त बुद्धिमतेचे प्रतीक आहे. जर आपल्या भारवात अनेक विचार-चित्रे असतील, तर योग्य प्रसंगात योग्य महिल वापणे हीच अतिरिक्त बुद्धिमता ठरते. त्यामुळे आपळी विचारक्षमता वावते आणि प्रश्नांचा सर्वांगीण विचार करता येतो.

यसान्य पायन्या चढाता अवावदान्या वाहतात.
गतिमान आणि गुंतागुंतीच्या जगात घेतरलेल्या
निर्णयां चेरारा घेररलेल्या
निर्णयां चेरराणां प्रत्यामां असतात. म्हणूनच यरम्योग
करतात. निर्णय घेण्यासाठी, संघी ओळखण्यासाठी
आणि अच्छा ज्ञान मिळवण्यासाठी ही पदती अयुक्त
टरते. विचार करण्यांची समता सरावां चाढाता येते.
मिळवणांची समता सरावां चाढाता येते.
मिळवणांची समता सरावां चाढाता येते.
चित्र वासकन आढावां घेता येती. नक्की काथ महत्त्वांचे
आहे ? त्वरित आणि दूरगामी परिणाम काथ असतील ?
यासाठी विचार चित्र मदत करतात. निर्यामित वागर
कल्यास हो मांडेल्स मात्यातील वाणांचमाणे सहल
वागरता येतात. नेहमीच्या वागरातील, जुलनेने सोणे
आणि प्रसिस्त असे एक विचारिचत्र आणि त्यांची

एक-दोन उदाहरणे पाह्यात.

'स्वॉट' विश्लेषण

या पदतीमध्ये एखाद्या कल्पनेचे, प्रकल्पाचे, संस्थेचे किंवा चक्क माणसाचे मुद्धा मूल्यमापन करता थेते. 'स्वॉट' याच्या चार अव्यावसांच्या आधारे ते होते, मूणजेच 'एस' (स्ट्रेंग्ल, सामध्ये), 'डब्ल्यु' (विकनेस, कम्कुनत चाज्), 'ओ' (ऑपॉर्च्युनिटी, संघी) आणि 'टी' (क्रेटस, चोक्के), उदाहरणार्थ एखाद्या विद्यार्थ्यांचे "स्वॉट विस्तर्थण" असे अस् शकते की त्याचे 'एसं 'म्लग्जे

शास्त्र व गणित या विषयात चांगरती गती असणे, त्याचे 'ढब्ट्यू' 'म्हणजे संभाषणकीशात्याचा अभाव, 'ओ' म्हणजे विविध्य अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञानाच्या संशोधन क्षेत्रात असर्लेट्या अभाप संधी, त्याचप्रमाणे 'टी' म्हणजे, त्याच संधीसाठी असर्लेट्या अम्पणेच, संस्थात्मक क्षित्र व्यावसायिक स्तरावरही करता येते. अजृत एक उदाहरण पाह, नवीन मोचाईल फोन बानवारत आण्याआधी त्याचे केलेले स्वाद विश्लेषण असे अस् शक्त 'एस' (स्ट्रेण, सामच्यी), म्हणजे वाढवलेले सीगणकीयभावता आणि कृतिम बुद्धित्त्तेया (एआय) अंतर्माव, 'डब्ल्यू' (विकनेस, कमकुवत (एआय) अंतर्माव, 'डब्ल्यू' (विकनेस, कमकुवत

बाजू) म्हणने वाढलेली किंमत आणि बॅटरीचा खप.
'जो' (ओप्पोर्च्युनिटी, संघी) म्हणजे नबीन तंत्रज्ञान आणि सुविधांसाठी वाढती मागणी, त्याचप्रमाणे 'टी' (प्रेटस, धोके) म्हणने वेगवान तंत्रिक बटल, सायबर प्रसान घोके आणि मोठ्या ब्रह्मकडून तीव्र स्पर्धा. या पदतीने विचार केला की सर्व महत्त्वाच्या बार्बीचा विचार झाला आहे याची खात्री होते.

विचार-चित्रांचा प्रभावी वापर

अशाफ्रकारची अनेक विचारचित्रे आपण उपयोगात आणू शकतो. ती अतिशय प्रमावी असली तरी प्रत्येक समस्येक रामबाण उपाय म्हणून सरसकट वापरता येत नाही. कोठ, कोणते 'मेंटल-मॉडेल' (विचार-चित्र) वापरायचे याचे तारतम्य बाळगावे लगाते. अनुभवाने तेही जागवला लगाते. कालांतरानी या तयार विचारचित्रांवराच्या अस्त्रण स्विनिर्मित मॉडेल्सची पण पर पालू शकतो. चालीं मंगर यांच्या म्हण्ण्यानुसार त्यांच्याकडे १०० हुन अधिक मॅटल मॉडेल्स होती, आणि ती विविध क्षेत्रांतून घेतलेली होती. इतक्या मोठाम संख्येने विचार-चित्रे शिक्तणे अवकाढ असले, तरी सुख्यात करणे कठीण नाही! तर मा, गुम्ही विचार-चित्रे समकाबन् घेण्यास व वारपण्यास सुक्वात करताय का? बचा, काही फायदा होतीय का!